

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตลอดถึงภูมิภาคส่วนอื่น ๆ ของโลกได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่าเป็นอุตสาหกรรมที่จะมีบทบาทในการช่วยแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะแก้ปัญหาในการขาดดุลการค้า และดุลการชำระเงินได้เป็นอย่างดี ตลอดจนเป็นอุตสาหกรรมที่จะช่วยสร้างงานและสร้างอาชีพให้แก่ประชากรของประเทศได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงได้เริ่มให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้นตามลำดับ มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เข้าสู่มาตรฐานที่ดีขึ้น ในประเทศไทยเอง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเป็นการนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศและทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก รายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ดูตารางที่ 1.1 ประกอบ) คือในปี พ.ศ.2503 มีรายได้ประมาณ 196 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2511 ประมาณ 1,220 ล้านบาท ปี พ.ศ.2516 ประมาณ 3,457 ล้านบาท สำหรับในปี พ.ศ.2520 นั้น ประมาณ 4,607 ล้านบาท รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละคนนำมาใช้จ่ายในประเทศ และการใช้จ่ายนั้นได้ใช้จ่ายให้แก่ธุรกิจเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวโดยตรง เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจขนส่งนักท่องเที่ยวและร้านค้าของที่ระลึก ฯลฯ นอกจากจะก่อประโยชน์แก่เจ้าของกิจการ และผู้ถือหุ้นในรูปผลตอบแทนแล้ว ยังก่อประโยชน์ให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น นั่นคือผลประโยชน์จะตกแก่พนักงาน และลูกจ้างซึ่งเป็นคนไทยด้วย บริษัท Checchi แห่งสหรัฐอเมริกาได้เคยศึกษาและประมาณไว้ว่ารายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะกระจายไปสู่วงการธุรกิจต่าง ๆ ได้ 3.48 เท่าตัว ในเวลา 1 ปี กล่าวคือ รายจ่ายของนักท่องเที่ยว 1 บาท จะกระจายไปตกแก่

ตารางที่ 1.1
รายได้จากการท่องเที่ยว

ปี	ล้านบาท	เปอร์เซ็นต์เพิ่ม
2503	196	0
2504	250	27.55
2505	310	24.00
2506	394	27.09
2507	430	9.13
2508	506	17.67
2509	754	49.01
2510	952	26.26
2511	1,228	29.00
2512	1,772	44.30
2513	2,175	22.70
2514	2,214	1.79
2515	2,718	22.76
2516	3,457	27.18
2517	3,852	11.43
2518	4,538	17.81
2519	3,990	-12.10
2520	4,607	15.46

ที่มา : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

พนักงาน ลูกจ้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมชนิดอื่นถึง 3.48 บาท เช่น ในปี พ.ศ.2515 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 2,718 ล้านบาท จะกระจายไปสู่วงการเศรษฐกิจสาขาต่าง ๆ เป็นเงินถึง 9,459 ล้านบาท โดยประมาณ สำหรับการกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยวนั้นโดยมากจะกระจายในรูปค่าที่พักและอาหาร ค่าซื้อของที่ระลึก ค่านำเที่ยวและชมเมือง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 1.2 ซึ่งเมื่อนำมาคิดเทียบเป็นอัตราร้อยละ (ดูตารางที่ 1.3 และ 1.4 ประกอบ) จะเห็นว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นค่าที่พักและอาหาร คือในปี พ.ศ.2515 ประมาณ 48.7% ปี พ.ศ.2518 ประมาณ 50.97% ซึ่งรายได้ส่วนนี้จะตกแก่ธุรกิจประเภทโรงแรม และร้านอาหาร สำหรับจังหวัด เชียงใหม่ นั้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้มีความสำคัญมาก เพราะทำรายได้ให้แก่จังหวัดเป็นอันดับสองรองจากข้าว และด้วยเหตุที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีทัศนียภาพทางธรรมชาติที่สวยงาม ภูมิอากาศดี มีโบราณสถาน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบเนื่องมาแต่โบราณซึ่งแตกต่างออกไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เชียงใหม่กลายเป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจอย่างมาก ประกอบกับได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการพัฒนาทางด้านการคมนาคม และโครงการขยายสนามบินเชียงใหม่ให้เป็นสนามบินนานาชาติเพื่อรับ เครื่องบินขนาดใหญ่จากต่างประเทศโดยตรง จึงคาดว่าแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวใน จังหวัดเชียงใหม่จะเพิ่มสูงขึ้น ผลที่ตามมาคือ จะนำรายได้มาสู่คนในท้องถิ่นในรูปของธุรกิจต่าง ๆ เช่น กิจการโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ จังหวัดเชียงใหม่จึงควรมีห้องพักเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่ คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจะได้ศึกษาถึงผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของโรงแรมในเชียงใหม่ เพื่อชี้แนะให้เห็นว่าการเพิ่มห้องพักของ โรงแรมควรจะมีปริมาณให้พอดีหรือใกล้เคียงกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนช่วยมิให้เกิดการสูญเปล่าในการลงทุนในกรณีที่มีนักท่องเที่ยวน้อยกว่าจำนวนห้องของ โรงแรมซึ่งเพิ่มมากขึ้นจนเกินความจำเป็น

ตารางที่ 1.2

การกระจายค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2515 - พ.ศ.2518

(ล้านบาท)

รายการ	2515	2516	2517	2518
ค่าที่พักและอาหาร	1,324	1,683	1,964	2,313
ค่าซื้อของที่ระลึก	926	623	1,014	1,195
ค่าน้ำเที่ยวและชมเมือง	454	577	646	761
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	214	274	228	269
รวม	2,718	3,457	3,852	4,538

ที่มา : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.3

การกระจายค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในรูปร้อยละ ปี พ.ศ.2515-2518

(เปอร์เซ็นต์)

รายการ	2515	2516	2517	2518
ค่าที่พักและอาหาร	48.7	48.7	50.99	50.97
ค่าซื้อของที่ระลึก	26.7	18.02	26.32	26.33
ค่าน้ำเที่ยวและชมเมือง	16.7	16.69	16.78	16.77
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	7.9	7.93	5.92	5.93
รวม	100	100	100	100

ตารางที่ 1.4

การกระจายค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในรูปร้อยละ ปี พ.ศ.2507-2524

(เปอร์เซ็นต์)

ปี พ.ศ.	2507-2512	2513-2516	2517-2520	2520-2524
ค่าที่พักและอาหาร	50	49	50	42.58
ค่าน้ำเที่ยวและชมเมือง	14	17	17	21.10
ค่าซื้อของที่ระลึกและอื่น ๆ	36	34	33	36.32
รวม	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เนื่องจากในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมาก และมีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยในการสร้างฐานสร้างอาชีพ แก้ไขภาวะการว่างงาน ตลอดจนกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนทุกระดับอาชีพ และทุกท้องถิ่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาถึงผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีผลต่อรายได้ของกิจการโรงแรม และเนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าการทำงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงนั้นจะต้องเน้นหนักในการวิจัยในเขตของท้องถิ่นที่กำลังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และได้พิจารณาเห็นว่าการทำงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ จึงได้พิจารณาเลือกวิจัยเฉพาะผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากอุตสาหกรรมโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่มีผลมาจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ร้านค้าของที่ระลึก ภัตตาคาร มัคคุเทศก์ ฯลฯ ดังนั้นในการทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อรายได้ของโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทางด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเน้นศึกษาในด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งที่เป็นสถานที่สวยงามตามธรรมชาติและโบราณสถาน การฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลออกมาในรูปของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับทางด้านรายได้ของทุกโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่นั้นจะศึกษาโดยแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ คือ รายได้จากการขายห้องพัก รายได้จากอาหารและรายได้อื่น ๆ ส่วนการสัมภาษณ์และส่งแบบสอบถามสำหรับแขกผู้มาพักนั้น ด้วยเหตุที่โรงแรมในจังหวัด

เชียงใหม่มีเป็นจำนวนมาก บางโรงแรมยังไม่อยู่ในระดับมาตรฐานที่จะเป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะโรงแรมที่จัดเข้าประเภทโรงแรมชั้น 1 และชั้น 2 มาตรฐานตามการจัดอันดับของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาเชียงใหม่ ซึ่งมี 4 แห่ง และ 9 แห่ง ตามลำดับ โดยข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลทางสถิติที่ได้จากแหล่งทุติยภูมินั้นจะศึกษาถึงข้อมูลสิ้นสุดในเดือนธันวาคม พ.ศ.2521 เท่านั้น ส่วนข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตแบบสอบถามจะเป็นข้อมูลที่ได้รับในปี พ.ศ.2522 ในการศึกษาที่ผู้วิจัยมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่สำคัญ คือ ข้อมูลทางคานปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยมักประสบกับปัญหาที่ว่าผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นระดับผู้จัดการโรงแรมไม่ค่อยมีเวลาว่าง และบางแห่งก็ปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของผู้ที่จะให้ข้อมูลมีข้อบังคับห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลใด ๆ แก่บุคคลภายนอก ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบสอบถามนั้นอาจมีความบกพร่องอยู่บ้าง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยประสบกับปัญหาจากการที่โรงแรมบางแห่งไม่ให้ความร่วมมือ โดยเห็นว่าเป็นการรบกวนแขกผู้มาพักของโรงแรม และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ตอบมักไม่ส่งคืนแบบสอบถาม และผู้วิจัยไม่สามารถไปติดตามหวนคืนได้ ส่วนข้อมูลทางคานทุติยภูมิที่ได้จากหนังสือหรือวารสารนั้นก็ประสบปัญหาเช่นกันคือ บทความนั้นมักถูกฉีกหรือสูญหายไป ดังนั้นถ้าทุก ๆ ฝ่ายให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ตลอดจนมีการเก็บรักษาข้อมูลและสถิติต่าง ๆ ไว้อย่างดีแล้ว ข้อมูลที่น่าเสนอคงจะถูกต้องสมบูรณ์และมีความละเอียดกว่านี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ และมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้คือ

1. หาข้อมูลทุติยภูมิ

ก. โดยการศึกษาและหาข้อมูลจากหนังสือ วารสารและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยเรื่องนี้

ข. สอบถามและขอรายละเอียดข้อมูลจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่จะวิจัย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมทั้งสาขาที่
เชียงใหม่ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ สรรพากรจังหวัด
เชียงใหม่

2. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จาก

- ก. สร้างแบบสอบถาม 2 แบบ คือ แบบสอบถามสำหรับแขกผู้มาพัก และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข
- ข. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาการบัญชี เพื่อตรวจความชัดเจน สมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- ค. เลือกโรงแรมที่จัดเช่าประเภทโรงแรมชั้น 1 และ ชั้น 2 ที่ได้มาตรฐานสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาเชียงใหม่
- ง. สัมภาษณ์ผู้จัดการโรงแรมที่เลือกขึ้นมา และขอความร่วมมือจากทางโรงแรมในการให้แขกผู้มาพัก กรอก "แบบสอบถามสำหรับแขกผู้มาพัก" ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 300 ชุด
- จ. ขอความร่วมมือจากที่จำหน่ายตั๋วโดยสารของเครื่องบิน รถไฟ บริษัทรถทัวร์ ให้ผู้มาใช้บริการซึ่งโดยมากเป็นนักท่องเที่ยวกรอก "แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว" ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 300 ชุด
- ฉ. นำข้อมูลที่ไต่มาวิเคราะห์และเสนอผลที่ได้ในค่าสถิติเป็นร้อยละ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

การวิจัยนี้คาดว่าจะได้ประโยชน์ต่อบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้
ได้แก่

1. ผู้ลงทุน คือกิจการโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ ในแง่ที่ว่ารายได้ของโรงแรมมีแนวโน้มเป็นอย่างไร ภาวะการณ์และจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคตจะเป็นอย่างไร ควรจะ

ปรับปรุงหรือขยายงานทางค่านไหน เพื่อให้เพียงพอกับความต้งการของนักท่องเที่ยว

2. ทางค่านการส่งเสริมการลงทุนในกิจการโรงแรม เพื่อพิจารณาส่งเสริมประเภทของโรงแรมและจำนวนห้องพักให้เหมาะสม และให้มีปริมาณใกล้เคียงหรือพอดีกับจำนวนนักท่องเที่ยว

3. ทางค่านการท่องเที่ยว คือจะทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทราบผลของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่นำไปว่าไคผลเพียงไร

นอกจากนี้ยังอาจเป็นประโยชน์ทางอ้อมต่อธุรกิจอื่น เช่น ร้านค้าของที่ระลึก ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ในค่านที่จะพิจารณาคัดสินค้าหรือบริการให้เพียงพอเพื่อสนองความต้งการของนักท่องเที่ยว.